

1. L'esclat de la guerra civil

1.1. Del cop d'Estat a la guerra civil

- × 17 de juliol del 1936 → el coronel Yagüe s'aixeca en armes contra la República i el "Alzamiento Nacional" s'estén pel protectorat marroquí.
- (18 i 19 de juliol: la majoria de guarnicions de la República s'uneixen al cop d'Estat.
 - Des del Marroc, Franco es dirigeix a la Península al front de l'exèrcit d'Àfrica.
- × En 2 dies, els insurrectes es van fer forts a Pamplona, Sevilla, Castella la Vella i part d'Aragó.
- × 19 de juliol: Quirós es substitueix per Giral i decideix dissoldre l'exèrcit i lliurar armes a les milícies dels sindicats (socialistes i anarquistes) i dels partits del Front Popular (republicans, socialistes i comunistes). Igualment, part de l'exèrcit va continuar sent fidel a la República → aconseguir sofocar el cop a gran part d'Espanya.
- × La insurrecció
 - × Triomfa a: Espanya interior, Galícia, part d'Andalusia i zones agràries amb grans propietats o propietaris conservadors. També triomfa a Sevilla i Saragossa.
 - × Fracassa a: Zones amb alta presència d'obrers: País Basc, Catalunya, Madrid, València, Astúries i Santander. També a una part de Castella, Extremadura i Andalusia.

1.2. El fracàs de la insurrecció a Catalunya → està en l'epítaf de "La guerra en Catalunya".

1.3. La consolidació dels bàndols

- × Insurrectes
 - × Dirigit per militars. Amb suport de les classes altes i conservadors (monàrquics de dretes, catòlics, falangistes, tradicionals).
 - × Tenien el suport del feixisme italià i alemany.
 - × Manifesta que volen imposar una dictadura per aturar el risc d'una revolució social.
- × Lleials a la República "Rojos"
 - × Constituïts per les classes populars, la majoria socialistes, sindicalistes o anarquistes.
 - × També tenien el suport de les classes mitjanes i sectors de la burgesia il·lustrada.
 - × Defensen la legalitat republicana i les reformes del bienni d'esquerrres (atemptaven contra els privilegis dels grups dominants).

1.4. La internacionalització de la Guerra Civil

- * La guerra va tenir una repercussió internacional. Va ser vist com una confrontació entre democràtes i feixistes que es podia reproduir a escala internacional.
- * Itàlia i Alemanya: veuen la insurrecció com un pre per aturar l'expansió del comunisme. Simpatitzen amb Franco.
- * URSS: va donar suport a la República.
- * França i Gran Bretanya: posició ambigua per por a que el conflicte s'estenguís per Europa.

Creem un comitè de No-Intervenció (agost del 36). S'hi sumen 27 països i li negen a la República adquirir armes per defensar-se de la insurrecció.

1.5. L'ajuda exterior

- * Malgrat el comitè de No-Intervenció, els dos bàndols van rebre ajuda exterior:
 - * Insurrectes (Franco)
 - * Armes alemanyes i italianes (avions, tancs, artilleria, fusells, municions,...).
 - * Alemanya envia la Legió Condor.
 - * Itàlia envia el Corpo Truppe Volontarie i armament.
 - * Voluntaris d'altres països.
 - * República
 - * Compra armes a la Unió Soviètica (or de Moscou). També ajuden en tàctiques de guerra.
 - * Brigades Internacionals: voluntaris d'arreu del món, anti feixistes (més de 60.000). Van ser importants en la defensa de Madrid. Majoritàriament eren comunistes, socialistes i anarquistes.

2. La zona republicana: la revolució continguda

2.1. El desencadenament de la revolució social

- El territori que va continuar fidel a la República va viure una revolució arran la insurrecció.
 - El govern republicà de Giral va
 - lliurar armes a les milícies dels partits i sindicats.
 - dissoldre l'exèrcit i la policia.
 - crear batallons de voluntaris (amb les milícies).
- Conseqüència:
Estructura de PODER POPULAR
- El poble ho va voler aprofitar per fer canvis revolucionaris.
- ⊗ Estructures de PODER POPULAR
- Sorgeixen consells, comitès i juntes per
 - organitzar columnes al front.
 - organitzar l'ordre públic.
 - organitzar l'economia i aspectes socials.
- A Catalunya es va crear el comitè Central de milícia Anti feixistes (mirar resum Catalunya).
- Repressió Republicana: contra tothom que pogués tenir relació amb els "fasciosos". Ex: Puigcerver de Jorner
↳ (mirar resum de Catalunya)
- Executats que anava a ser traslladats a València

2.2. Una economia de guerra: les col·lectivitzacions: mirar resum de Catalunya en guerra.

2.3. El govern de Largo Caballero (setembre 1936 - maig 1937)

- Gran part de les forces polítiques demanaven un poder estatal fort i un pacte anti feixista per guanyar la guerra: controlar les experiències d'autogestió (col·lectivitzacions) i les columnes de milicians al front de la guerra.
 - Solució: 5/9/1936: el socialista Largo Caballero forma un govern a Madrid amb
 - republicans.
 - socialistes.
 - comunistes (per primer cop).
 - Més tard, també 4 ministres anarcosindicalistes.
 - Largo Caballero a Catalunya: mirar resum de "Catalunya en guerra".
- Es una aliança entre forces republicanes, burgeses i obreres per guanyar la guerra.

2.4 Els tombant dels fets de maig del 1937 → Mirar resum "Catalunya en guerra".

2.5 El govern de Negrín (maig de 1937 - maig de 1939)

- × Els fets de maig van treure influència als anarquistes i van enfortir als comunistes.
- × Els comunistes, seguint directrius de la URSS de perseguir els trotskistes, va demanar la ilegalització del POUM.
- × Largo Caballero s'hi nega a il·legalitzar-lo → Crisi de govern → exigeixen dimissió de L. Caballero.
- × Nou president: Negrín: il·legalitza el POUM, militants detinguts. Andreu Nin, principal dirigent, detingut i assassinat per la policia politica soviètica.
- Govern de Negrín
 - × Centralització política i militar per guanyar la guerra:
 - Com?
 - × Unifica direcció bèl·lica.
 - × Integra les milícies en l'exèrcit popular.
 - × Estableix un control sobre la producció industrial i agrària.
- × Novembre del 1937: Negrín trasllada el govern de València a BCN amb l'objectiu de controlar els recursos econòmics i militars d'una de les zones més importants sota control republicà.
 - Què fa?
 - × assumir orde públic.
 - × gestiona els proveïments i el comerç exterior.
 - × gestiona l'administració de justícia i la indústria de guerra.
 - × Deixa de banda l'administració autonòmica → la Generalitat queda afeblida.
- × 1938: Situació difícil al bàndol republicà → el cap de govern proposa un pacte "Programa dels tretze punts". Franco rebutja la proposta de "pau".
- × Negrín tenia l'esperança de l'ajuda internacional, però va rebre un cop dur quan Gran Bretanya i França van signar l'acord de Munic. Ara, Negrín només tenia el suport dels comunistes, i continuava insistint en la resistència militar. "Resistir a vèncer".
- × Febrer del 39: pèrdua de Catalunya → Exili del govern de la República.
- × Finals de febrer del 39: Gran Bretanya i França reconeixen el govern de Franco. → La República, malgrat els esforços de Negrín, tenia els dies comptats. (4)

3. La zona insurrecta: la creació d'un estat totalitari

3.1. Franco, Caudillo d'Espanya

✓ 20 de juliol del 1936: mort del general Sanjurjo (cap del moviment colpista).

↳ Problema en el lideratge i en la direcció militar i en el govern del territori controlat pels insurrectes.

✓ 24 de juliol del 1936: es crea a Burgos la Junta de defensa nacional, integrada per militars i presidida per Cabanellas

Governa el territori ocupat

- × prohibeixen partits polítics.
- × suspèn la Constitució.
- × paralitzen la reforma agrària.

A LA ZONA OCUPADA!

✓ 30 de setembre del 1936: Nomenen a Franco "cap de l'Alzamiento".

✓ 1 d'octubre del 1936: Nomenen a Franco cap de l'Estat i generalíssim dels exèrcits.

✓ Abril de 1937: Franco uneix en un únic partit "La Falange" a galangistes i carlins. S'integrarien les forces polítiques que donava suport a la insurrecció.

- ✶ Franco era el seu Jefe Nacional.
- ✶ Partit Únic.
- ✶ Camisa blava i buina vermella.
- ✶ Salutació feixista (braç enlaire).

Els que no l'acceptaven, serien desterrats o a presó.

✓ Gener 1938: es forma el primer govern de la zona nacional. Franco té

- la jefatura de l'Estat
- la presidència del Govern

Caudillo d'Espanya

✓ Maig del 1938: Fuero del trabajo: sindicat únic. Es prohibeixen les vagues i les reivindicacions obreres.

En aquests territoris l'església catòlica tindrà un tracte privilegiat.

3.2. Una repressió sistemàtica

✓ Les persones rellevants de la República van ser assassinades.

✓ La repressió va tenir sempre un caràcter sistemàtic, planificat i duta a terme per l'exèrcit, militants de la Falange i autoritats polítiques contra qualsevol sospita d'esquerrers. Es va generar un clima de Terror: 12.000 afusellats quan es va ocupar Badajoz.

✶ Fosses comunes ple de morts "anònims" → memòria històrica.

✓ Catalunya també va tenir 2 bàndols: els insurrectes (minoria) i els republicans (majoria).

3.3 Els catalans de Burgos

Malgrat tot, Franco mai va confiar 100% en ells i mai els va donar càrrecs importants.

50.000 dels quals van marxar a lluitar al bàndol nacional. (catòlics, conservadors, persones de La Lliga) →

Francesc Cambó va marxar a París i des d'allà va ajudar econòmicament la causa nacional i va crear un servei de propaganda franquista. (5)

4. Les operacions militars

4.1. La lluita
per Madrid
(juliol 1936-
maig 1937)

Després de travessar l'estret, el juliol del 1936, Franco i les seves tropes d'Àfrica tenien l'objectiu ocupar Madrid, capital de la República.

* Agost del 36: les tropes insurrectes del coronel Yagüe van ocupar Badajoz i van aconseguir un allas amb l'exèrcit del Nord, comandat per Mola, que ja controlava la zona d'Irún a San Sebastián fins al centre.

* Setembre del 36: Franco ocupa Toledo (al costat de Madrid) i posa fi al setge de l'Alcázar, on resistien militars franquistes amb les seves famílies. La conquesta de la capital, Madrid, podria ser imminent.

Madrid decreta la mobilització general per aturar l'ocupació de la capital: milers d'homes i dones van fortificar la ciutat i obrir trinxeres.

"No passaran", "Madrid, tomba del feixisme"

* 6 de novembre del 36: el govern de la República es trasllada a València. La màxima autoritat a Madrid queda en mans d'una junta presidida pel General Mija.

Madrid va resistir {
x l'exèrcit insurrecte.
x les constants incursions aèries.
} gràcies també al {
ajut de Brigades Internacionals.
ajut dels tanques russos.
ajut de voluntaris catalans (Durruti).
columna

* Febrer de 1937: Franco rebutja l'intent d'ocupar Madrid i inicia maniobres per aïllar la capital i tallar les comunicacions amb València: Maniobres (batalles) per aconseguir-ho:

x Batalla del Jarama (febrer del 37): els insurrectes travessen el riu però són detinguts pels republicans.

x Batalla de Guadalajara (maig del 37): Primera victòria republicana de gran rang.
L'exèrcit popular de la República derrota les tropes italianes aliades de Franco.

* El mateix mes de febrer Queipo de Llano bombarda i ocupa Màlaga: {
x èxode de republicans.
x reducció del territori andalús en mans de la República.

4.2. L'ocupació del nord (abril-octubre de 1937)

- ✗ Davant les dificultats d'ocupar Madrid, Franco abandona l'intent i envia els esforços a la zona Nord. (Astúries, Cantàbria i Biscaia) → recursos miners, siderúrgics i industrials que continuaven a una zona aïllada republicana.
- ✗ Març del 37: atac dels insurrectes a Biscaia.
- ✗ 26 d'abril: l'aviació nazi ataca Gernika (atac a població indefensa).
- ✗ 19 de juny: ocupació de Bilbao.
- ✗ Juliol: La República, per afloirar la pressió militar al nord:
 - ✗ Ataca Brunete (a prop de Madrid).
 - ✗ Ataca Belchite (a prop de Saragossa).
- ✗ Agost: Les tropes de Franco ocupen Santander.
- ✗ Octubre: Les tropes de Franco ocupen Astúries.

Conseqüència:

- La República perd zones d'importància econòmica.
- Èxode cap a les zones que encara eren republicanes.

4.3. L'arribada a la Mediterrània (novembre 1937-juny 1938).

- ✗ A finals del 37 els republicans encara tenien esperances en la victòria i fan reformes en l'exèrcit. Aquestes reformes van donar fruits, com l'ocupació de Terol, però el febrer del 1938 Franco el tornaria a ocupar i aprofitaria el desgast de les tropes republicanes per fer l'ofensiva d'Aragó (març 1938). Aquesta ofensiva triomfa, ocupen part de Lleida, i el Mediterrani des de Gandesa a València: deixa a CAT aïllada.
- ✗ Batalla de l'Ebre: (25 de juliol del 1938): els republicans travessen l'Ebre i ocupen poblacions de la zona nacional. → volien recuperar territoris, tornar a unir la zona republicana i demostrar al món que la República encara era viva. Franco va contratacar i va aconseguir aturar l'avanç. Finalment va travessar l'Ebre i va ocupar el sud de Tarragona. El 16 de novembre es va donar per acabada la batalla.

Preludi d'una desfeta imminent de la República.

- ✗ 26 de desembre del 1938: Franco decideix ocupar tota Catalunya:
 - ✗ Tarragona: ocupada el 15 de gener.
 - ✗ Barcelona: ocupada el 26 de gener.
- Èxode cap a França de milers de fugitius, i polítics (Lluís Companys)

4.5. La fi de
la guerra
(febrer - abril
de 1939)

- * En febrer de 1939 només quedava a mans de la República la "zona centre" (Madrid, La Manxa i Mediterràni (des de València fins Almeria)).
- * El president de la República Negrín, torna de França per intentar reorganitzar l'exèrcit (no ho aconsegueix).
- * Inici de Març del 39: insurrecció a Madrid contra el govern republicà dirigida per Segismundo Casado, responsable de la defensa de la capital. Casado va mantenir contactes amb franquistes per lliurar la ciutat i acabar la guerra. Sabia que Negrín i els comunistes era contraris a la rendició, però després d'una forta lluita amb les unitats comunistes Casado va aconseguir el seu objectiu:
 - ↙ Crea una junta de defensa per negociar amb Franco una "pau honorable", però Franco només va acceptar una rendició sense condicions i va obligar als defensors de la ciutat a lliurar les armes.
 - * 28 de març: les tropes de Franco entren a Madrid sense trobar-hi cap resistència.
- * En pocs dies, l'exèrcit franquista va conquerir tota la zona que quedava a mans republicanes (Mediterràni).
- * 1 d'abril de 1939: Franco signa a Burgos l'últim comunicat de guerra: Derrota de l'exèrcit republicà i final del conflicte. "

5. La vida a la rereguarda.

5.1. Mort, carestia i destrucció

- × La guerra va comportar misèria i mort. Morts en guerra i morts per manca d'aliments, especialment a la zona Republicana (manca de blat, can i carbó).
Desnutrició = malalties = + morts.
- × Reducció de la producció industrial:
 - manca de matèria primera, combustible i maquinària.
 - manca de mà d'obra (els homes anaven al front).
↓
La població femenina s'incorpora al món laboral.
 - La indústria es dedica a la guerra → perillen els productes de consum.
- × Destrucció d'infraestructures i comunicacions (bombarders feixistes) → Creació de refugi subterrani.

5.2. Refugiats i exiliats

- × Molts membres de la burgesia, catòlics, clergues, ... van fugir de la zona republicana a l'inici de la guerra.
- × Al 1936 uns 300.000 persones republicanes es van exiliar de la zona insurrecta cap a CAT. i València.
- × En 1938 hi va haver 1.000.000 de refugiats a la Catalunya republicana.
- × Població del nord d'Espanya va fugir a països europeus, URSS o països americans. (prioritat als infants).
- × Febrer del 1939: uns 500.000 espanyols marxen a França. Alguns van tornar i altres van iniciar un exili penós i llarg.

